

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMMÅT

Tidskrift
utgifven af
Göteborgs Kvinliga Diskussionsförening.

N:o 8.

1887.

2:dra årg.

Innehållsförteckning:

Gustaf Westman: Förstånd och hjerta. (poem), ...	Sid. 121.
Camilla Collett: Pensioner i Paris	„ 122.
C. Gohl: Från Amerika. På 4 minuter 45 sekunder.	„ 124.
Nils Erdmann: En nutidsbiografi. Benjamin Thomées i Ta- waststjernas »Barndomsvänner».	„ 129.
Ola Hansson: Psykologisk eller moralisk diktning	„ 131.
e. Herr G. af Geijerstams föreläsningar i Helsingfors. (Bref från Helsingfors).	„ 133.
När och Fjärran	„ 135.

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER, GÖTEBORG.

WALD. ZACHRISSONS BOKTRYCKERI.

LAGER

af såväl de mest eleganta som billigaste

Manufaktur-, Mode- och Hvitvaror,
Sybehörs- och Garnérartiklar, Dame- och Barnhattar, Barnkläder,
Tricotvaror, Bijouterier och Galanteri-varor m. m. m. m. hos

L. KAISER & Co.

Kyrkogatan 36.

Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

J. A. Wettergren & Co.,

GÖTEBORG,

rekommendera sitt stora, rikt sorterade lager af engelska, franska
och tyska Mode- och Manufakturvaror såsom

Klädningsstyger,

svarta och kulörta **Sidentyger, Möbel- och Gardintyger,**
Sorgtyger i alla moderna genres, äfven äkta fransk **Svart Merinos,**
af erkänt bästa fabrikat till dagens lägsta priser.

☛ Profver sändas på begäran till landsorten franko. ☛

Kappmagasinet

erbjuder under hela året det största och rikhaltigaste urval af det nyaste i

Jaquetter, Paletåer, Dolmaner och Regnkappor,
allt till de billigaste priser i förhållande till varornas godhet.

J. A. Wettergren & Co.

I. SCHUBACKS

FRUKTHANDEL,

32 Kungsgatan 32.

Filial: 2:dra Långgatan 18.

Allm. telefon 471.

Rekommenderar till benägen hågkomst allt, hvad till affären hörer i parti
och minut till billigaste priser.

Obs! Order från landsorten expedieras promptly mot efterkraf eller då
kontant remissa insändes.

FRAMÅT

✧ TIDSKRIFT ✧

UTGIFVEN AF

GÖTEBORGS KVINLIGA DISKUSSIONS-FÖRENING.

Döm ingen ohörd.

Fri talan.

Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelser.

N:r 8.

Ansvarig utgivare och
redaktör
Alma Åkermark.

15 April.

Pris: Kr 3,50 pr år.
Andra årgången.

1887.

Förstånd och hjerta.

Jag mins, att det var med en gillande smäll,
Min digra lagbok en bister kväll
Slogs ihop af forskande handen —
Som snart inför speglande källarvägg,
Förr'n den ringde på tjensteanden,
Försökte ge ans åt trotsigt skägg
Och behag åt halsduksbanden.
Det var för *lösdrifvarlagen*,
Mitt studiesällskap för dagen —
Som fört mig ett tuffjät fram mot mitt
mål —

Jag ville tömma en afskedsskål.
För en gammal bekant, som i rustning ny
Från vår hotfullt jäsande samhällsdy
Med tvång vill befria hvar stad, hvar by,
Der, bofast med nöden i droppande skjul,
En hemlös lätting vill fira sin jul. —
Jag drömde der med det sjelfbehag,
Som föds på en lyttad arbetsdag,
Öfver lag, som lättja betvingar:
Som en uggla med frostiga vingar
Flög lexan omkring i mitt minne
Och isade hårdt mitt sinne.

Der hölls i den straff-fria yrans sal
Om frihetsstraffen så mångt tal,
Om arbetstvånget med mera:
Då steg der en kvinna bak svällande stol —
Man sett henne fördom servera —
En ruin, förr belyst af en smekande sol,
Nu sudlad af frysande lera.
Hon värmdde sin hand invid gasen,
Sin blick bland glimmande glasen...
Men tungan tiggde en ensam slant,
Som förföriskt glänste på bordets kant —
Vår Hebes lön för den blick, som log
Ur tiggande öga... Den kände hon nog:
Förr sjelf hon ej tiggde, blott — nådigt tog!
Ett nej — Då hväste ur gäckadt bröst
En samhällsförbannande spådomsröst,
När tiggarsystemen på nytt drog ut
Mot hånande öden med hvässadt spjut.
Så hväser ormen som såras.
Men der inne det började våras:
Min lexa flög ut ur mitt minne,
Och — isen smalt i mitt sinne.

Gustaf Westman.

* * *

Pensioner i Paris.

Balzac har i sine »Etudes des moeurs du XIX siecle« leveret en Fortælling, betitlet »Le père Goriot«. Man kunde kalde den Romanernes *Kong Lear*, kun træder hos Shakespeare det Onde i Skikkelse af unaturlige Døtre mere frem som de Gamles Skjæbnetragedier, med Gjengjæld dens ubønhørlige Logik, medens den franske Romanforfatter skildrer Lasten saaledes, som vor moderne Civilisation afføder den, forfinet, kamøleonsagtig skinnende, mere vækkende Medynk og Sorg end Forfærdelse, han behøver ikke engang dertil onde, kun svage Hjerner. Ved at læse disse Skildringer af en Fordærvelse, som kun i vor Tids Overkultur synes at kunne udvikle den, fristes man til at tro paa, at Sagnet om Basilisken maatte virkeliggøres, at den maatte besidde den magiske Evne, som man paastaar, at dets eget Billede øver paa dette Reptil. Men Fortællingen om Basilisken er kun en Mythe; den forgaar slet ikke, den finder sig fuldkommen vel ved at se sig i Speil, og det parisiske Samfund gaar ikke i sig selv, end ikke ved at læse saadanne Bøger som »le père Goriot«. Samfundet, — Casouète »le contrat« — næsten i Betydning af Komplot — som Rousseau kalder det, naar her er Tale om det i sin Helhed, er Ingen og intetsteds; det har i denne Henseende megen Lighed med Middelalderens hemmelige Blodret, der dømte og fældte sine Offer usynligt. Ingen vil bære Skylden for hvad der foregaar, Den Enkelte vil derfor aldrig føle den digteriske Afsløring af disse Samfundets skjulte Onder som noget, der angik ham, som en Anklage mod ham, og er Billedet der stilles op, rørende og forfærdeligt, vil han eller hun baade røres og forfærdes.

Men i dette Oprør, den theoretiske Skikkelighedsfølelse, bliver man uretfærdig. Det gaar da ud over Forfatteren, der sigtes for Usandhed, Pessimisme — Umoralitet og Gud ved hvad Altsammen; — som om den Forfatter endnu var født, hvis Indbildningskraft kunde naa op til Virkeligheden, end sige nogensinde overtræffe den.

Balzac ytrede sig i en af sine Fortællinger, i Anledning af et saadant Angreb paa ham, paa følgende Maade;

»En Forfatter i vore Dage kan kun stille sig den Opgave at skildre Selskabet i sin Helhed, saadant som det virkelig er, med sine

store og sine smaa, sine ophøiede og skjændige Sider, han bliver nødtvungen mere Historieskriver end Romanforfatter. I en Tid som denne, hvor Alting analyseres og drøftes, hvor man hverken tror paa Præster eller Digtere, hvor man fornægter idag, hvad man loftede til Skyerne igaar, bliver Poesien en Umulighed. Han har da ingen anden Udvei end en Beskrivelse af denne Samfundets store Sygdom, og skal man skildre Sygdommen, er man nødt til ogsaa at skildre Selskabet.«

Man vil heraf se, at Balzac i en god *Forstand*, var Forløber for en senere Litteraturretning, som vi nu kalde den realistiske. Romanen skriver sig fra 40 Aar.

Dette er Sandhedens Ord, der kunne passe i alle, endog vore smaa, Literaturforhold. Ja vel er den Tid forbi, da en Forfatter kun nærrede sit Publikum med Hjernesvind, da dette lod sig lulle ind i Drømme om Tilstande, der intetsteds hørte hjemme. Det var gyldne Dage for ham; hvor ophøiet, i hvilken mystisk Fjernhed stod han da for sin Tid; nutildags maa han frem med Sandheden, og Sandheden er nærgaaende, den bevæger, den irriterer. Mærkelig er denne Publikums Letrørthed, denne Deltagelse ligeover for Digtingens Sandhed — altid en Smule af Basilisken, den slaar Øinene ned! En Deltagelse, som undertiden bryder ud i Harme over den og den sørgelige Vending, eller over, at et Par, som synes skabt for hinanden, og som man har lært at interessere sig saa for, ikke maa faa hinanden — den grusomme Forfatter! Den danner en underlig Modsætning, denne Æmthjertethed, til den Koldblodighed, den iagttaget ligeover for *akkurat de samme* Begivenheder i Virkeligheden. Dette samme Publikum ser med den største Rolighed disse Misbrug, disse Sørgeligheder, disse Offerscener, der i Romanerne røre det til Taarer, foregaa for sine Øine, ser dem daglig hos Naboen, i sine egne Huse. Det er Forfatterens Kald, hans store, skønne vanskelige Kald, at samle alle disse Virkelighedens spredte Træk, samle dem, ordne dem i sin indre skjulte Sammenhæng, til et helt, hin Kulde og Sløvhed oprystende Billede. Jo mere han formaar dette og kan vække hin Deltagelse, jo mere ærgelig, jo mere opirret mod sig han kan gøre sine Læsere, jo sikrere har han løst sin Opgave. Der behøves ingen voldsomme Midler dertil. Ingen Pariserafskylighed, ingen Rædsler, hentedede fra den gamle Romanstil, ingen »Vandring gennem Ulykkens Huler og Elendighe-

dens Boliger; lad ham simpelt og sandfærdigt fortælle, hvorledes det er gaaet til, at Naboens *Jette* i det sidste Aar har tabt sig saa gruligt, nu da hun jo er bleven forlovet med en i alle Henseende udmærket Mand, en Omstændighed, som, naar den virkelig passerer, af den ene Halvdel af Jettes Omgivelse betragtes som noget Ubegribeligt, af den anden som noget Utilladeligt, og af Alle som uinteressant, ja fuldkommen ligegyldigt nu, da hun jo dog er forlovet; lad ham gjøre dette Factum begribeligt, tilladeligt interessant, saa at man røres over *Jette*, trods den udmærkede Kjæreste, saa at man oprøres over det, der har voldt hendes Kinders Blegnen, saa at det maaske — ja maaske vækker en Tanke, et Glimt af en Tanke paa, hvad der gaar saa stille ved Ens Side og lider! Du, som skriver, kan Du opnaa *dett.*, mere kan Du ikke forlange! Trøst Dig da, om det her gaar ud over Dig, naar man drager Dig, stakkels Poet, selv konfus og lidende, selv ofte blind og sløv for, hvad der foregaar, formelig til Regnskab, som om Du raadede for Menneskeskjæbnen, — trøst Dig, naar disse Udfald træffe Dig, vær stolt af dem: Du har skildret *sandt*.

Men dette er alvorlige Betragtninger, der ganske fjerne sig fra det -beskedne Maal, Meddelelsen heraf har sat sig. Det er Balzacs Skyld. Ved at nævne Balzac vilde jeg kun fortælle, at han i Indledningen til sin »*Père Goriot*» giver os en Skildring af en borgerlig Pension, der i høi Grad bærer hint Sandhedens opirrende og træffende Præg. Den interesserede mig saameget mere, som jeg netop for første Gang i mit Liv, havde havt Anledning til at gjøre Bekjendtskab med den Slags Anstalter, og det var Hensigten derfra at meddele Noget. For dem af vore Læsere, der reise, turde en Andens Erfaringer ganske være til nogen Nytte.

Med borgelige Pensioner menes ikke, som man skulde tro, Pensioner, der blot optage borglige Personer; man benævner saaledes disse Kosthuse, fra de ringeste til de eleganteste og dyreste, i Modsætning til de Etablissementer, der give sig af med Opdragelsen. De optage enhver Stand. Mest søges de af Reisende, der vilde opholde sig længere Tid paa Stedet og dog leve et mere selskabeligt Liv, end det kan føres paa et Hotel. Men de have ogsaa faste Kostgjængere, Enker, ældre ugifte Folk, der ganske have fæstet Bo der; man har Exempler paa Personer, der have levet 10—15—20 Aar i en og samme

Pension. Hvilke Misligheder end Livet der kan have, foretrækkes det dog ubetinget for den ensomme Husholdning, der i Frankrig er skyet som noget aldeles Uudholdeligt. Den ensomme Husholdning existerer næsten ikke. Ogsaa unge Folk begynde undertiden sit ægteskabelige Liv i en saadan Pension, — om just til Befæstelse af den huslige Lykke, skal jeg ikke kunne sige. Man træffer alle Nationer der, men fornemmelig dog en i en saa overveieende Flerhed, at man skulde tro disse Etablissementer vare blevne til for den, — Nabofolket — hine vandrende Øbeboere, der synes ikke saameget at vandre for at vandre, som for at komme bort fra sit eget Land, sin egen Arne. Men mon det ikke gaar dem som Manden, der flyttede? Botten med Nissen tage de med, og Nissen i Botten er ingen anden end deres egen Ennui, hin kolossale, verdensbekjendte, alt indenfor sin Kreds med Troldom berørende, britiske Ennui, den kunne de ikke reise fra, den følger dem overalt. Og denne britiske — Kjædhed — Kjædsomhed er endnu noget Andet, thi da er man endnu ikke kjed af sig selv — kan ikke rummes i de almindelige Pensioner i Paris, den har sine særegne Hvile- og Stoppesteder, specielt indrettede til at huse den, Boliger udstyrede med engelsk Komfort og Luxus, engelsk Kjøkken, engelsk Renlighed. Ser man blot paa at bo godt og bekvemt, er disse engelske Pensioner ubetinget at foretrække, men der gives ogsaa Grader heri; man kan træffe dem i alle Genre, alle Afskygninger.

Den Balzacske Beskrivelse af en borgerlig Pension er anlagt paa en saa bred Basis, udført med en saadan Detailnoagtighed og saadanne Farver, at man strax mærker, den vil blive Scenen for store, frygtelige Ting. Jeg kunde ellers fristes til at stille den hel og holden i Spidsen for mine Beretninger ... Ubetydeligheder, kjære Læser, Iagttagelser, løse Smaa-træk, hentede fra en Scene, hvor der slet Intet skal foregaa. Men saa taabeligt uegennyttig er jeg naturligvis ikke, hvorledes vilde min Skildring tage sig ud! Der ligger Balzac paa Bordet; jeg vil blot endnu engang styrke mig ved den Sandhedens Duft, der ligesom aander ud af hver liden Enkelthed i disse Skildringer.

Nei, de ere for mesterlige! Nei, jeg vil være uegennyttig; jeg maa i detmindste give Hovedtrækkene deraf. Læs dem her.

»Madam *Vauquet*, født *de Conflans*, en ældre Dame, har i en Række af Aar forestaaet en borgerlig Pension, beliggende paa

Hjørnet af St. Genévièvegaden, ganske nær det latinske Kvarter. Denne Pension, kjendt under Navn af Huset Vauquet, modtager i Kost og Logis baade Kvinder og Mænd, Unge og Gamle, uden at nogensinde Bagtalelsen har vovet at angribe denne agtværdige Anstalt. Men der har heller ikke været set noget ungt Ansigt paa de sidste tyve Aar, og for at et ungt Menneske skulde falde paa at bo der, maatte hans Familie sende ham en saare mager Pension. Dette Kvarter, der beskygges af Pantheons vældige Kuppel, er lidet kjendt; Husene have noget skummelt, fængselsagtigt ved sig, de bestaa næsten alle af Pensioner og Stiftelser, hvori Alderdommen dør, og den glade Ungdom spærres inde for at lære. I disse stille Gader voxer Græsset hoit langs Murerne, Rendestenene ere altid tørre, Lyden af en Vogn bliver en Begivenhed. I det Kvarter af Paris er tristere og mere øde end dette. Især danner St. Genévièvegaden en sand Bronceramme, der er fuldkommen passende til en Fortælling, som den nærværende, en Fortælling, hvortil man ikke kan stemme Sindet alvorligt nok, ligesom ved hvert Trin, man stiger ned i Katakomberne, Dagslyset mindskes og Førerens Sang forstummer.

Forsiden til Huset Vauquet vender ud til en liden Have, der ligger indeklemmt mellem Hjørnemuren og Nabohusets Mur. Gjennem en Port, over hvilken der er anbragt den Indskrift »Huset Vauquet, Pension for begge Kjøen og Andre«, træder man ind i en Gang, der er smykket med nogle gamle Lauerbærtrær, plantede i blaa og hvide Stentøispotter. Langs Nabomuren løber en smal Alle, der fører op til et Lindelysthus, som Mad. Vauquet, uagtet født de *Conflans* og trods hendes Gjæsters utrættelige grammatikalske Rettelser, haardnakket udtaler for Linnedlysthuset. Her findes et Bord med Bænke, og her pleie de Gjæster, som have raad til at drikke Kaffe, at søge hen i Hundedagene for at nyde denne Drik i en Hede, som kunde smelte Tagstenene paa Husene.

Huset har tre Etager og Kvist, hver med fem Vinduer, der alle ere forsynede med Jalousier, hvoraf ikke et eneste er trukket op paa samme Maade. Første Etage bestaar af et Værelse til Gaden, hvortil Indgangen er gjennem en Glasdør, der tilspærres om Vinteren. Denne Salon staar i Forbindelse med en Spise-stue, der er adskilt fra Kjøkkenet ved en tavlet Forstue. Intet kan være tristere end denne Salon med sine Stole og en Sofa i sribet

Hestehaarsbetræk. I Midten et Bord, hvorpaa en uhyre Bakke med et hvidt Porcelainsstel, hvoraf Forgyldningen er afslidt. Dette Værelse har en Paneling af 1½ Alens Høide, Resten er betrukket med et farvet Papirbetræk, der fremstiller Billeder af Telemaks Liv. Pillen mellem Vinduerne frembyder netop for Beskueren den Scene, hvor Kalypso giver denne berømte Søn af Ulysses et Festmaal, en Scene, der, saalænge Pensionen har staaet, har været Gjenstand for Skjæmt af de unge Spisegjæster, som tro sig sin Stilling overlegne ved at raillere de Maaltider, hvortil Nøden tvinger dem. Kaminen befinder sig altid i en Tilstand af Properhed, der tyder paa, at der blot ildes paa ved festlige Anledninger. Dette Værelse har en Atmosfære, der ikke har nogen Betegnelse i Sproget; man kunde halde den Pensionslugt; indespærret, muggen, fugtig og kold, minder den om Kjøkkenet, gammel Mad, om Hospitaler. Men ak, naar man sammenligner denne Salon med Spisesalen, vil man finde den elegant og duftende som et Boudoir.

(Forts. i nästa nummer.)

Från Amerika.

På 4 minuter 45 sekunder.

Skiss af C. Gohl.

»Det usla talet! Den som hade det undanstökadt! Åhå, jaja!»

Han suckade, som om han hade Chicago stads syndalast på sitt samvete, men ett ögonblick senare tillade han i lugnare ton till sin bakom théurnan förskansade unga hustru: »Mrs Jeffrey, dessa bullar äro ovanligt goda!» Och så förde han den andra halfvan af sjunde bullen, en ugsvarm, guldgul majsbulle med ett tjockt öfverdrag af halfsmält smör, till dess bestämmelseort och räckte fram thékoppen till svar på den vänliga frågan: »Får jag icke slå i en kopp till åt dig, Willie dear?» Mr och Mrs Jeffrey bodde på en »farm» i amerikanska vestern. Jeffrey hade egt farmen i tre år och hustrun i ett år, och sedan hon kommit hade både farmen och Jeffreys lif höjts betydligt i värde.

Molly Ross hade varit ortens skollära-

rinna. Liten och späd var hon, men icke förty lindade hon de största, gröfsta pojkarne om sitt lillfinger och gjorde dem spaka; bakom hennes rygg sloges de om hvem som skulle förunnas den sällheten att pumpa vatten och hugga ved åt henne. Men så blef den lilla skolmamsellen ett tu tre kär i en groflemmad, sex fot, två tum lång »farmare» och farmaren i Molly Ross. Hon sade upp platsen och blef mrs Jeffrey, innan ännu månen hunnit skifta. Som skolmamsell hade hon arbetat 5 timmar om dagen och hvilat sig på lördagar, söndagar och hela sommaren i ända. Som mrs Jeffrey arbetade hon 16 timmar på dagen utan lördags- och sommarlof, utan söndagshvila. Som skolmamsell hade hon uppburit 40 dollar i månaden. Som mrs Jeffrey just 40 dollar mindre. Och mrs Jeffrey var efter ett års smekmånad så lycklig, att hon ej kunde fatta, huru hon som Molly Ross någonsin haft en förnöjd stund.

Hvad den kärleken gör!

Det gick bra för nybyggarne derute i vestern, men så togo de också uti af alla krafter. Han sträfvade ute från dagbräckningen till solnedgången vissa tider på året; hon sträfvade vid spisen och i mjölkammaren dagen om, året om och orkade sjunga som en lärka vid sitt arbete. Och dertill hade hon rosor på kinderna, tillverkade af den gamla, kända firman: Ungdom, Helsa och Kökseld.

Det var veckan efter midsommar, och höbergningen pågick på gården. Fjerde Juli stod för dörren, och på den dagen skulle Jeffrey för första gången hålla ett fosterländskt tal i närmaste by. Det var det talet, som satte honom myror i hufvudet. Fjerde Juli är en laglig helgdag, den amerikanska sjelfständighetens födelsedag, som firas i hvarje samhälle i Unionen. På den dagen svajar stjernbaneret från rådhustaket och från hästarne selar. Damerna förekomma i högtidsdrägt; matmödrar och fröknar i ljusa tvättklädningar, jungfrurna i siden, sammet, spetsar, fjädrar och imitationsdianter. Ett och annat fruntimmer får en raketstång i hufvudet; en och annan karl en tår på tand; en och annan pojke svedda fingrar och en krutsprängd näsa. Roligheten består i fyrverkeri vid både dager och nattetid, kanonsalut, militärisk ståt, musik, flaggning och medborgerliga tal, allt vid en normal temperatur af 35° C. i skuggan. Dagen efter äro tidningarne fulla af olycks-händelser och finkan full af överlastade med-

borgare. Gator och torg äro strödda med afbrända »firecrackers» och halkiga bananaskal. Doktorerna få ökad praktik, apotekarne och krögarne en extra skörd, jernvägarne extra passageraretåg och fosterlandskärleken framför allt en förnyad lyftning.

Efter kvällsvarden diskade mrs Jeffrey thékopparne i köket, och mr Jeffrey tände på sin pipa för att jaga bort mosquiterna. Och åter jemrade han sig, som om han fått verk i en oxeltand: »Åhå, jaja! Det talet! Lycklig du, som slipper, Molly!»

»Stackars min gubbe, som grufvar sig för det talet... Hör på! Jag har en idé! Jag skall skriva talet och du kan hålla det. Vi dela ju luft och ledt... Nä, hvad säger du?»

»Sådan liten fjolla! Du vet inte, hvad det vill säga...»

»Vet jag inte det? Det var lättare för Molly Ross förr i verlden att hålla ett tal än att grädda en pannkaka. Det är minsann inte konstigare än att laga en maträtt efter recept i kokboken.»

»Låt höra talreceptet Molly! Hvad vill det till för ingredienser?» Den långe, skäggige mannen stod der i skjortärmarne och försökte att få drag i pipan. Hon torkade sina runda armar på handduken, sedan hon satt den sista tallriken på hyllan.

»Rör ihop en portion kommunalt smicker och fosterländskt skryt med ordsvammel efter behag. Krydda med litet poesi och ett par lokala vitsar. Grädda i julihettan och servera fort på platformen. Skall jag laga talet för dig, Willie, min älskling?»

»Åh nej, kära du. Men tack skall du ha i alla fall. Det är ett hedersuppdrag, och det går inte an, ser du. Jag får allt vara karl för min hatt.»

»Men när du tycker det är svårt, så påkostande... Låt mig försöka...»

»Nej!» sade den äkta mannen vänligt, men bestämdt i känslan af sin öfverlägsenhet och sitt medborgerliga ansvar. »Tag inte illa upp, Molly! Jag tror på dina bullar och ditt kaffe... du är en liten perla inom kvinnans sanna sfer, men för tal tror jag icke kvinnan duger, det ligger utom hennes sfer.»

»Förtal får ligga derinom», anmärkte hon skalkaktigt.

»Ja, det ha ni fruntimmer monopol på. Hvad säger apostelen Paulus, Molly? Du som är så bibelsprängd borde minnas det: Kvinnan tige i församlingen...»

»Jag kan *skrifva* och *tiga*.»

»Ja, men det är något annat i vägen först och främst. Det är blankt omöjligt för ett fruntimmer att tala till punkt på 5 minuter... talet får inte ta mer än 5 minuter, ser du, Molly. Åhå, jaja! lycklig du, som slipper!»

»Som du vill, min vän! Du reder dig nog så bra sjelf.»

Och mrs Jeffrey log i smyg mot ett gapande svalg i mr Jeffreys strumpa, som hon skulle stoppa, innan hon gick till hvila. Eldflugorna spökade ute på marken, det doftade nyslaget hö och lindeblom om hvarter annat. Mr Jeffrey tömde pipan och kröp till sängs, somnade och snarkade snart så, att det lät i sängkammaren som ett sågverk i full gång. På morgonen var det första han sade: »Molly du, om du bara hade hört mig — det gick med glans — de klappade som vilda af förtjusning — de hurrade sig hesa. Jag drömde jag höll mitt Fjerde-Juli-tal med kläm, och detta på 4 min. och 55 sek. Åhå, jaja — det var en dröm.»

Middagsbordet var afdukadt, den tråkiga diskningen öfverstånden, och nu skulle kerningen börja i källarens svalka. Ett åkdon stannade vid grinden, en gammal herre steg ur, band hästen vid stolpen och gick upp till stugan. Den lilla frun, klädd i ljus bomullsklädnad och hvitt förkläde, kom emot honom med utsträckt hand och ett gladt leende. »Välkommen, herr lagman. Sitt ned der i gungstolen och berätta, hur det står till hemma hos Er. Mr Jeffrey är ute i höet... om ni vill tala med honom, så...»

»Jag for förbi honom helt nyss. Jag är på väg till Pinelake för att sätta upp ett testamente, men får jag icke något att dricka i den här ohyggliga hettan, så lemna jag lifvet, innan jag hinner fram till testatorn i Pinelake. Söta mrs Jeffrey, har ni ett glas vatten att bjuda mig?»

»Genast. Sitt ned och var hemmastadd!» Hon försvann och kom straxt tillbaka med en tillbringare friskt källvatten. »Det är skada, att ni inte kan stanna, herr lagman, för längre fram på eftermiddagen kunde jag bjuda på kernmjölk. Titta in på hemvägen, så är ni snäll, och håll tillgodo med kvällsvarden och kernmjölken. Mr Jeffrey skulle också bli förtjust att få språka med er en stund. Jaså, ni for förbi mr Jeffrey?»

»Ja bevars.» Det ryckte till i lagman-

nens mungipor, som om han mindes något lustigt. »Han höll tal till höstackarne ute på gårdet. »Mina damer och herrar! denna dag som... denna dag...» och så kom han aldrig längre och högg förtvifladt i vålmarne med högaffeln. Jag måste le, men jag skänkte honom i förbifarten mitt uppriktiga deltagande, ty jag är i samma klämna.» Domaren härmade på godmodigt sätt sin väu Jeffreys talareförsök. »Dessa Fjerde-Juli-tal äro ett otyg, skall lilla frun veta. Det går väl an första gången, då det har nyhetens behag som i Jeffreys fall. Men vänta hara, tills han torgfört samma vara i tjugo år som jag. Då blir man led på Fjerde-Juliståten.» Han log och hon log.

»Jag har erbjudit mr Jeffrey att laga talet för honom efter mitt pannkaksrecept — men han ville inte.»

»Ville inte? Du store Sankt Göran. Bjud någon annan på den försmädda pannkakan! Bjud mig, till exempel!»

»Åh, herr lagman, man bjuder ej bagarebarn på bröd.»

»Jo jo men, söta snälla frun, gör det! Tackar ödmjukast! Jag bugar mig gerna för att taga upp smulor från den rike mannens bord. Men kom ihåg... bara *fem* minuter, eljes... Han hotade med fingret.

»Eljes blir det vidbrändt, jag förstår», afslöt hon. »Men hör nu, mr Burns, det skall bli ett spratt för mr Jeffrey. Ni får tala om det för honom när som helst efter den fjerde, men icke förr.»

»Jag skall tiga som en mur, om ni kan, mrs Jeffrey. Vill ni skriva det, medan jag far och sätter upp testamentet? Då får jag taga ert manuskript hem med mig i kväll och läsa öfver.»

»Omöjligt — affärerna gå först — jag måste kerna smör.»

»Look here! Om ni skrifer talet *nu*, så skall jag åtaga mig kerningen.»

Den gamle herrn var riktigt upptänd. Han och den lilla frun skrattade så godt åt bytshandeln. De afslöto kontraktet genom att taga hvarandra i hand och skredo genast till verket. Lagmannen band hästen under ett skuggigt träd och tänkte i sitt stilla sinne: Testatorn tål att vänta en stund — kerningen tar väl inte så lång tid — det är bara ett lätt fruntimmersgöra. Ombyte förnöjer sinnet. Det skall i alla fall bli roligt att se, hur den söta lilla frun reder sig på hal is. Situationen var således följande: Hästen

stod under trädet, fäktade med ben och svans mot flugorna och tänkte på — jag vet ej hvad. Mr Jeffrey orerade i solvärmen bland höstackarne. Mrs Jeffrey satt i sitt lilla förmak, från hvilket väggar hennes lärarinne-diplom och vigselattest inom glas och ram blickade ned på henne, och skref med flygande fart. Den gamle lagmannen och familjevänneren satt på en pall i källaren och kernalde såsom ersättning för ett opus, hvilket mr Jeffrey icke velat taga till skänks. Stången i den gammalmodiga kernan drogs upp och stöttes ned, och medan grädden så småningom förvandlades till smör under hans spasmodiska ansträngningar, kastade han ifrån sig glasögonen, som immades, hatten, som blef honom för tung och rocken, som kändes för trång.

Pang — plask — pang — plask — lät kernan, och efter fem minuter började herr lagman att blifva varm och vresig.

»Usch! det skvättar ur! Se dig för, dumbom! — Pang — plask! — — Det blir segare och segare — — det blir ända skumt för ögonen här i källarhålan — — det är glasögonen som immas — (han kastar dem ifrån sig) jag kommer att minnas den persen hvar gång jag får syn på en smörgås — — pang! — — till döddagar! — Det blir segt som . . . jag skulle vilja svära, om det inte vore ogudaktigt. Sådant trälarbete! — plask! — Sådant hundgöra! — pang! — Den lilla klena frun — — att hon får lof att kerna — — i hennes belägenhet till på köpet — Gud bevara oss väl! det är upprörande! — Pang! plask! — Att mannen kan tillåta det — — nöt — pang! — få — — plask! odjur! det är ju ett nedrigt niggerarbete, ta' mej — lät bli att svära, karl! — Att inte folk hittar på maskiner, som göra sådant otyg lättare — — plask! — jag skall ta' reda på, om det inte fins en ändamålsenligare kerna — — pang! — — I herrans namn, blir det då aldrig smör? — det dröjer ju till domedag — pang — jag skall minsann läsa lagen för gunstig herrn, Jeffrey, det odjuret — han har min själ inte mera omtanke än en buffeloxe för den spåda hustrun — — pang — aldrig har *min* Polly behöft kerna — — aldrig skall någon af mina flickor förderfva sig med sådant tortyrredskap — — pang — jag blir bestämdt sängliggande på kuppen — — Usch!» (Han torkar sig i pannan).

»Nå, hur går det, mr Burns? Jag är färdig», sade mrs Jeffrey gladt och kom fram

i källaren för att lyfta locket af kernan. »Men bevara oss väl! Ni är ju alldeles förbil!»

»Ja, vet frun, detta är intet fruntimmersgöra.»

»Så? Jag kernar två gånger i veckan.»

»Det går inte an. Frun får lof att låta bli att kerna, det borde i lag förbjudas. Jag skall tala med Jeffrey. Han får skaffa en lättskött kerna eller gå smöret förutan.»

»Nu kommer lagmannen med mig till den svalaste vrån på verandan.» Hon tog upp glasögonen från marken och torkade dem på förklädet, medan hon följde honom ut. »Så, nu sätter ni er här i gungstolen. Här är ett palmblad att flägta er med, och här äro glasögonen — och här är talet! Om ni låter bli att skratta åt mig, så skall jag rosa smöret så mycket mera. Nu svalkar ni er först, och sedan kan ni läsa smörjan, innan jag kommer och bjuder på färsk kernmjölk.»

Lagmannen läste talet. Hans panna klarnade, han såg nästan ut, som om han hörde fogelsång. Det var solsken och vackert väder i hans sinne, då mrs Jeffrey återkom med tillbringare och glas och bjöd på kernmjölk, som hon visste, att han tyckte om.

»Hurudant är smöret?» frågade han genast.

»Utmärkt. Och talet?»

»Utmärkt likaledes. Jag gratulerar och tackar.»

»Sammaledes.»

Hon följde honom till grinden och han körde vidare till Pinelake.

Fjerde Juli randades, glödande och dammig. Talaretribunen vid torget var kransad och flaggprydd. Mr Jeffreys tal var bland de första på programmet, men det visade sig just icke vara ett af de bästa. Vännen Jeffrey började: »Mina herrar och damer! Denna dag som randats . . . denna dag som . . .» Han kom af sig, började åter, hostade, rabblade upp ett par satser som en utanlexa, kom åter af sig, trasslade in sig i ett snår af meningslöst prat och måste slutligen påminnas af ordföranden, att hans fem minuter voro tilländalupna, och att han inkräktade på nästkommande talares tid. Den ståtliga Jeffrey drog sig tillbaka som en slagen general.

Längre fram blef det lagman Burns tur. Det blef lif i lägret. Det doftade liksom köfvervallar och nyslaget hö af det talet, det var solsken och bergsluft deri; och fastän

mr Burns talade långsamt, tog det ej längre än 4 min. och 45 sek. Det stod en liten, söt fru i ett fönster midt emot med klockan i hand och ett uttryck af spändt intresse i de kloka gråa ögonen. Huru de klappade! hvad de hurrade! »Märkvärdig talare!» sade folket. »Han blir yngre för hvarje år i stället för äldre, tyckes det. Det fins ingen som han för ett Fjerde-Juli-tal. Han griper en in i själen.»

Mr och mrs Jeffrey körde hem tidigt. Han var trött och butter och kunde icke fatta, hvarföre Molly, som ju eljes var så deltagande, nu i hans nederlag icke visade ringaste spår af medkänsla, utan tvärtom syntes gripen af oemotståndlig munterhet. Hemma pysslade hon om honom, sedan han satt hästen i stallet och den lätta »buggy» i skjulet. Hon satte fram det sylt han tyckte bäst om, fylde hans kopp flitigt, fände hans pipa efter maten och ryckte honom strax efter i det krulliga håret. Gång på gång brast hon i skratt och var så lifvad och barnaglad hela kvällen, att hennes Willie till slut utbrast: »Hvad går åt dig, Molly? Du är alldeles tokig i kväll. Hur är det fatt?» »Åh det är ingenting, dear, rakt ingenting. Man skall väl vara glad den Fjerde Juli.» Och så skrattade mrs Jeffrey åter som en liten toka.

Dagen derpå kom posten och lokaltidningen med mjölkbudet från byn. Tidningen granskades först, medan makarne suto vid frukostbordet. »Läs högt hvad som står om festen», bad mrs Jeffrey. »Jo, här står bland annat, att din man är en utmärkt landtbrukare, men en klen talare», sade mr Jeffrey skrattande. Han hade hunnit svälja förödmjukelsen och återvunnit sitt goda lynne. »Det står för resten mest om vännen Burns tal. Det är nästan för mycket blommor. Hör på bara: Bland herrar talare på vårt samhälles minnesrika, makalösa fest framstod vår frejdade medborgare, lagman Burns, som en stjerna af första ordningen. Vi hafva under de sista 20 åren alltid med beundran lyssnat till hans glänsande vältalighetsprof på nationens hedersdag, men i går var han rent af inspirerad. Hans tal var en juvel af vältalighet, öfverdådigt kvickt, fullt af fosterländsk entusiasm, daggfriskt af ungdomlig poesi, framställt i den mest tilltalande, klassiskt sköna form . . . »Hvad står på Molly?

Har du fått kaffet i vrångstrupen?» Hon var eldröd, skrattade och hostade ömsom.

»Ja, det var ett superbt tal, det får man erkänna», anmärkte Jeffrey. Men, det förstås, en gammal läskarl, som talat i kongressen och inför rätten i många Herrans år, bör väl ha ordet i sin makt. Det är hans yrke liksom det är mitt att odla majs och hvete. Hvad tyckte du om Burns tal, Molly?»

»Åh, jag tyckte inte det var något så märkvärdigt. Det var kort och godt, det tog visst knappast fem minuter.»

»Hvad för slag? inte märkvärdigt? Den äsigten får du bli ensam om, Molly. Det var ypperligt, tyckte hvarenda en jag hört, både karlar och fruntimmer. Burns är en baddare att tala, och i går öfverträffade han sig sjelf. — Hvad är detta? När man talar om trollet . . . det ser ut som Burns stil.» Mr Jeffrey bröt brevet och åter tycktes den lilla frun ha fått något i vrångstrupen, så blossande röd blef hon.

»Vän Jeffrey», skref lagmannen. »Hvad du förmått, det har jag fått. Det i går så högt uppburna och i dagens tidning till skyarna höjda tal, som jag hållit onsdagranter efter manuskriptet, författades i onsdags af *din hustru*, medan jag till gentjenst tillverkade smör med ett tortyrredskap till kerna, som jag ber dig öfverlåta åt mig som minne af en timmas ansträngdt arbete i din källare. Resultatet af min kraftansträngning blef en smörklump, hvilken jag anser vara en alldeles otillräcklig ersättning för mrs Jeffreys dråpliga tal. Jag anhåller därför vördsamt att till mrs Jeffrey frambära ett uttryck af min uppriktiga tacksamhet och beundran i skepnad af en modern, lättskött kerna, som i dagarna på min beställning från Chicago afsändts under hennes adress. Vän Jeffrey, din kompanjon i äktenskapet har mera hufvud, hjerta och energi än du och jag sammantagna. Låt detta lända dig till efterrättelse beder vännen

Hesekiah J. Burns.

»Du, Molly? Mrs Jeffrey? Är det sant?»

»Ja», sade hon helt enkelt. »På fyra minuter och fyratiofem sekunder. Jag såg på klockan. — Behagar du en kopp kaffe till, Willie dear?»

En Nutidsbiografi.

Benjamin Thomén i Tawaststjernas
»Barndomsvänner».

N aiviteten är förbi och reflexionen har efterträdt den. Man uppfattar icke lifvet såsom en solbelyst sommarfärd; man intränger i dess skuggsidor, lurar efter dess grymheter. Misstroget jemför man, hvad det gaf och hvad det lofvade, och man finner sig nästan alltid besviken i sina förhoppningar.

Nu för tiden känner man detta hån mer än förr. Ungdomen är känsligare för de svårigheter, som möta, och den eger icke den kraft, som reser upp och hjälper oss framåt. Skepticismen är modern, men skepticismen är blott en täckmantel. Under dess veck dölja sig många krossade illusioner, och att den uppträder så tidigt, som hos ungdomen i vårbrytningen, utgör endast ett tecken på denna ungdoms ömtålighet.

Också har litteraturen aldrig varit så rik på skeppsbrutne. Här i Norden framställer den en rad af sådane hjeltar, och ser man litet nogare på den ny-danska romandikten, finner man desse skeppsbrutne såsom diktarnes älsklingstyper. Antingen gå de till botten, eller ock resignera de, och ofta är resignationen af en så tröstlös natur, att den icke har mycken olikhet med en fullständig tillintetgörelse.

Alla af någon betydighet hafva skattat åt denna åskådning. Der kommer Niels Lyhne med sin romantiska dådlöshet, der Thomas Fris och der William Hög. Der se vi Topsoe med sina Flemingar och Hastingsar, och der dessa figurer, som Elster och Gjellerup skapat. Och alla äro i viss grad äfven beslägtade med Rudin, Turgenjeffs Rudin, hvilken uppeldas af ögonblicket. Alla hafva de svårt att finna sin plats i denna tillvaro, och alla formas de om efter en hjertslitande brytningstid.

* * *

Ledet har nu öppnat sig för en ny man i truppen. Denna gång är det Finland, som rekryterat den med ett nummer. Tawaststjerna återger blott på nytt samma historia, och hans Benjamin Thomén är

ganska lik sina föregångare. Olikheten betingas af hans nations karaktärsdrag, och säkerligen är det dem, hvilka till slut rädda honom. Ty Benjamin är finne, och finnen är en seg natur. Danskarne äro mjukare, känsligare och böjligare, därför äfven lättare att tillintetgöra i lifskampen. Finnen är deremot styfsint, karg och hård till ytan, härdad och stark till kroppen och med en rik fond af motståndskraft. Benjamin är begåfvad med denna styrka och denna motståndskraft, och äfven om den visar sig mera obetydligt i början, segrar den dock till sist och blir den skeppsbrutnes räddningsplanka,

Troligen är det upplefvadt, hvad skalden först skildrat. Jag menar den lille Bens första uppväxtår och skoltid. Jemför man det kapitel, der diktaren presenterar honom, Ben ute på landet, bland naturen och gårdsfolket, Bens friska lif, der man ser honom på egendomen, — jemför man det med afdelningen »Från Pojkåren» i »Nya Vers», — tror jag, att lille Ben blir ett aftryck af lille Karl der, att Karl A. Tawaststjerna stått modell för unge Benjamin. Läs t. ex. beskrifningen på en sommarmorgon och andjagten, läs dessa naturmålningar, sanna och dock poetiska, och säg, om icke det hela är både känt, sedt och upplefvadt. Skildringen är rätt tragisk, men tillika mycket frisk, och den bär icke ett spår af affektation eller onatur.

En stor del af berättelsen är historien om en uppfostran. Vigten och betydelsen, som den eger för individen, har äfven blifvit klar för den moderne romandiktaren. Deraf denna omständighet med hjeltarnes uppfostran, teckningen af de anlag, som de ärfv eller erhållit, utredningen af intrycken, som de mottagit under uppväxtåren, framvisandet af alla dessa faktorerers slutliga inverkan. Så hafva deras författare gjort med Niels Lyhne och Thomas Fris, William Hög, Abraham Løvdahl, Lifestidsfången och andra. Så har ock Tawaststjerna till en del gjort med Benjamin.

Först är det hans utbyte af landlifvet mot skolan, af naturen mot småstaden och af friheten mot bundenheten. Här strykes hans frimodighet småningom alldeles bort, och han blir tystlåten och osäker, skrymtande och osjelfständig. Visserligen lär han lexorna, men blott såsom ett tvång, och han tar godt igen skadan under små orgier med

kamraterna. För att dölja sig hycklar han, och hans själfständighet utplånas.

Vidare kommer historien med unge Fernbergs namnsdagsfest. Ben skulle få gå, om han berättade, hvad man drack der. Fadern rapporterade det, men angaf icke sin son, och denne blef på detta sätt en spion på sina kamrater. Längre kände han samvetsqual, han tyckte sig som en bof, och han vågade nu för första gången kritisera sin stränge far.

Så blef han student, men examen var bara humbug. Studentluften gäckade hans förväntningar om något högstämmt. Hemkommen slog han dank, och kom på hösten till universitetet. Här gjorde hans granna röst en succés pyramidal; han fick bröder i oändlighet, äfven bland de äldre, och han infördes i kretsar, dit hans sång banade vägen. Nu börjar ett lif, som icke passar för unge Ben. Kotteriet med sina visor, sina qvickheter och vitzar; kamraterna, hvilka obevekligt göra narr af entusiasmen, allt detta gäckeri med det ädla och upphöjda afkyler hans värme och dödar hans entusiasm. Han anstränger sig att släcka den eller åtminstone att dölja den, och hvarje gång den vill fram, skjutes den undan af hånet. Och han blir såsom de andre, han »anlade den gängse tonen af en blaserad lefnadskloket, genom hvilken det varma hjertat bröt fram i bitande satir och ett slags lugn bitterhet öfver lifvets öfvervåld.»

Redan under hans barndom blef hans själfständighet kufvad. Ständigt måste han uppgifva den för andras tankar och meningar, och vekheten i hans sinne blef så mjuk, att den gaf efter. Naiv, som han var, och godtrogen och lättledd, skapade han sig själf efter sina försigkomna läromästare. Han antog den egoism, hvilken de uppstälde såsom lifsprincip, njöt af sin frihet, spelade gerna lefnadsviis, höjde icke utan medlidande på axlarne åt dygden, blef ironisk i sitt tal och lät cynismen fritt spela. Och han gjorde sin karaktär till ett lappverk af kamraternas. Han tog ett drag från en, ett annat från en annan, och han sjöng, lefde med, slog dank och gjorde skulder.

För en tid ryckes han upp genom sin trolofning med Sigrid. Nu sitter han hos fästmon och håller armen om hennes lif, eller sjunger och drömmer bort hela den dag, han borde läsa. På en vink af hennes far börjar han visserligen att försöka studera,

men arbetet är så ovant, att han icke kommer ur fläcken. Kamraterna locka ut honom, han återtager sina nöjen, och han aflägsnas från sin fästmö genom förströelser och samvetsagg. Han beger sig då till en härads höfding ute på landet, men fåfångt. Resultatet blir icke bättre i trots af hans isolering, och studierna glömmas bort efter en sångarfärd till Moskwa. Oupphörligt slites han mellan läsningen och sångarkallet; ett måste han välja, han känner det allt bestämdare, och kärleken till den älskade är ej stark nog att bättra honom. Sigrid inser själf, att det är nödvändigt att offra sig, och Ben, som genom sitt lättsinne fått en tung dom af läkaren, bryter i sin förtviflan på ett mindre diskret sätt.

Men han glömmar henne snart, han känner sig nästan frigifven, och han afreser till Paris för att studera och blifva sångare. Der är han ganska flitig, mister rösten, förfaller, gasterar på ett café chantant och lefver ett slags bohémelif. Återvänder till Finland efter sin fars fränfalle, träffar Sigrid Walborg, som nu blifvit kontorist, fattar ett svagt hopp, att han skall återvinna hennes kärlek, inträder i jernvägsstyrelsen, arbetar och öfversätter. Slutligen aflägsnas han till följd af sin frispråkighet, erhåller en station och har funderingar på att gifva sig. Just då får han brevet, der hans stora lån uppsäges. Borgesmännen infria det, men samtidigt underrättas han, att Sigrid, hvilken i hemlighet blifvit öfvertalad af Syberg, barndomsvännen och rivalen, hvilken på så sätt ville skilja dem, står såsom hans underborgen, följaktligen förlorat. Öfverretad och förbittrad, tager han penningarne ur kassaskåpet, återbetalar Sigrid på ett brutalt och skymfligt sätt, afklipper derigenom illusionerna om sin kärlek, mister sitt sista hopp, när Susanne äfven bedrager honom, och står der resignerad, en skeppsbruten stackars människa, ensam med mor och syster uppe i skogen på sin jernvägsstation.

* * *

Hvad Ben sålunda eröfrat i ett skiftesrikt lif är en dof resignation, ett slags maskinmessig tillvaro. Detta är äfven fallet med hans f. d. fästmö, Sigrid. Steg för steg går hon ned sig i »resignationens kärmark,» och arbetet blir det enda, som gifver färg åt hennes enformighet.

Tawaststjernas historia får ett tungt

drag af pessimism, och detta ganska naturligt, då han framställer en skeppsbruten. Grunden till detta skeppsbrott vill han finna i hjeltens uppfostran. Vidare hos den tid, hvilken hans ungdomskrets tillhör; slutligen i hans sång och kanske minst i karaktären. Tawaststjerna efterliknar den moderna romanbiografien. Denna är ytterst stödd på dessa samverkande faktorer, och hjelten blir en produkt af deras gemensamma arbete.

Skalden är ock modern genom de pligtbegrepp, han utvecklar. Pligten är något obehagligt, andras vilja, yttre tryck. Pligten är ett ok, som icke passar den fria människan. Slutligen är han modern genom sin uppfattning af hemlandet. Återkommen från Paris, finner han allt här smått. Luften är tung och qvalmig, sömntygd, nästan dåsig; man har svårt att icke bli qväfd, och man känner sig så besynnerlig. Vinterdagern är blek och sommarljuset vemodigt; landet är trångt och fattigt, omgifningen enformig. Ingenstädes något storartadt eller lifligt eller väckande. Allt likasom pekande på en tröstlös resignation.

Men sorgen blir icke tröstlös, om den skärper vår lifsåskådning. Smärtan och lidandet äro en hård, men god skola, och det är icke så lätt att finna sin plats i tillvaron. Bringar den oss till sist i harmoni med vår lefnad, blir den en resignation, hvilken lär oss att arbeta, då har den utrettat, hvad den bör och kan verka.

Detta är nog förhållandet med Tawaststjernas hjelte. Rubinsteins ackorder bli ett uttryck för det han vunnit, och han spelar hela sitt lif i den rörande lilla tondikten:

Ljuf är sorgen, när den smälter
Till en harmoni med lifvet,
Halft i löje, mildt och vänligt,
Tröstlöst halft och öfvergifvet.

Nils Erdmann.

Psykologisk eller moralisk diktning.

En indignationsdamernas indignerade rid-dare har i nr: 5 af »Framåt» skrivit en mycket lärd och mycket kviek artikel, på hvilken jag anser mig vara den närmaste att svara, då han infattat sin uppsats i ramen

af ett citat ur min i fjor offentliggjorda essay öfver Paul Bouquet samt en mot mig rigtad, något svärbegriplig spydighet. Jag skulle önskat, att hr A. C. i sina öfriga uttalanden bemött mig en smula mera direkt och i sak i st. f. att börja med att citera mig och sluta med att ge mig en gliring och så under mellantiden bjuda på en del utredningar, hvilka dels synas framkallade af hr Geijerstams föreläsningar öfver Zola, med hvilka jag väl icke kan ställas solidarisk, dels utgöras af spekulativa resonemanger, som icke i minsta mån anknyta sig till den uppfattning af skönlitteraturens väsen och uppgift, hvilken jag sökt göra gällande. Det tyckes mig varit rättast, om hr A. C., då han företog sig att skriva en antikritik, sökt sätta sig in i min synpunkt och vederlägga mig ut från denna i st. f. att uppdraga en parallell diskussionslinie och öfverlemnna åt den moståndare han angripit att uppspara en gemensam utgångspunkt för debatten. Naturligtvis inser hr A. C. mycket väl, att vi icke komma någon väg med att citera och ge hvarandra små vänskapliga gliringar och så för öfrigt lemna hvarandra aldeles ur sigte.

Hr A. C. framhåller på ett ställe i sin uppsats, att motsatsen ligger mellan en vetenskaplig och konstnärlig diktning å ena sidan samt tendenslitteraturen å den andra, och säger på ett annat ställe, att »konsten för konstens skull är en fras, som låter bra, men som der icke just är mycken mening i». Den förra anmärkningen är aldeles riktig och den senare fullt konsekvent; det är endast synd, att icke hr A. C. gjort den förra till utgångspunkten och den senare till slutklämmen i st. f. att gröta till alltsammans, så att man hvarken vet ut eller in.

Hr A. C:s egentliga afsigt är ju att ådagalägga, hurusom den vetenskapligt-konstnärliga eller psykologiska litteraturen är ett nonsens. Jag kan icke neka till, att detta går lika lätt för hr A. C. som för en trollkarl att utföra ett konststycke; men det ifrågasvarande konststycket har det felet, att man temligen strax kommer underfund med, hvori hemligheten ligger. Om det vetenskapliga elementet har hr A. C. en mycket bornerad uppfattning och om det konstnärliga alls ingen, så att när allt kommer till stycket, vetenskapligheten allena skulle konstituera diktverket. Hr A. C. har det hela mycket grumligt för sig, men proklamerar emellertid,

att det är nonsens, och det är endast skälen och bevisningen som återstå.

Vetenskapligheten är för hr A. C. liktydigt med rikedom på deskriptiva detaljer och omständligheten i motiveringen; den är sålunda af synnerligen relativ beskaffenhet och föremål för en föraktfull ironi hos hr A. C., som emellanåt hyllar den allmänna omröstningens princip i och för bedömandet af ett literärt arbetes värde. Enligt hr A. C. skulle vi »konstnärliga» kritici, som lära »tro oss ha till uppgift att vakta parnassen», anse, att en bok *med* denna vetenskaplighet är ett konstverk och ett arbete *utan* densamma en indignationsprodukt. Hr A. C. borde mera samvetsgrant läsa dem, mot hvilka han vänder sig, och lemna sin på egen hand kringströfvande fantasi mindre fria tyglar.

Det är alls icke detta det gäller. Detaljhoppandet skapar icke ett konstverk, utan brukar snarare tvärtom spränga sönder helgjutenheten till ett okonstnärligt kaleidoskop. Jag har vid många tillfällen häfdat impressionismen i literaturen. Jag anser, att ett minutiöst studium — ju minutiösare dess bättre — af naturen och människosjälens är den första uppgiften för en diktare; men resultatet af detta detaljstudium skall icke framläggas i oförarbetad form, utan diktarens närmaste göromål — och här börjar det rent konstnärliga arbetet — är att sofa detta material och pressa ut kvintessensen, låta allt smälta i sin egen personlighets smältdegel och rinna in och stelna i sin egen individualitets formar.

Icke heller med afseende på begreppet tendenslitteratur har hr A. C. tagit reda på, hvad jag menar. Han fattar det betydligt vidsträcktare än jag och hänför under det samma saker, som alls icke höra dit. Han framställer tvänne särskilda definitioner: enligt den ena skulle en tendens- eller indignationsprodukt bildas genom att man tåge ut några hufvudpunkter och sammanställde dem till en sorglig bild af lifvet, enligt den andra skulle densamma karaktäriseras af bristande vetenskaplig motivering. Båda definitionerna innehålla en smula af det väsentliga och båda äro lika ofullständiga. Hr A. C. har tydligtvis icke fullt distinkt särskilt mellan ämne och metod, och icke kommit fullt på det klara med, att det icke beror på ämnet utan på behandlingssättet, om en bok tillhör den ena eller andra kategorien. Ett exempel torde ytterligare belysa detta. Chri-

stian Kroghs »Albertine», Jonas Lies »Livs-slaven», fru Edgrens »Hur man gör godt» och fru Agrells »Räddad» slå hr A. C. och konsorter samman till ett, därför att de alla behandla sociala missförhållanden, medan deremot jag och mina meningsfränder draga en skarp gränslinie mellan de tvänne första böckerna såsom hufvudverk inom modern diktning och de tvänne sista såsom indignationsprodukter, på grund af skiljaktigheten i metod. De båda svenska damerna resonnera om det ifrågavarande sociala lytet genom några allmänna, personliga klasstyper, de tala sjelfva i allas mun och sätta missförhållandet i konstlade effekters bengaliska belysning, medan deremot de nämnda norska författarne tagit ut ur högen en mänsklig individ, som de sett och talat med och vi alla sett och talat med, och låta hans lif framglida inför oss, såsom fallet är med ett sådant lif, i den hvardagliga enformigheten såväl som genom de sociala konflikterna. Medan vi i ena fallet icke ha annan behållning än att vi fått veta, att fruarne Edgren och Agrell tycka, att något är på tok i de samhälleliga förhållandena — och till att afgöra hur mycket denna behållning är värd, torde hr A. C:s älskade omröstningsprincip med fördel kunna tillämpas —, är det i det andra fallet hela vårt djupast liggande känslolif, som röres upp, det är sorgen, smärtan, fasan, hatet, medlidandet, hela skalan af känslor igenom, inför detta enbarmliga skådespel af en medmänniska, som går under, en viss bestämd medmänniska, hvilken vi sett och talat med förut, och som nu dikta-ren fört oss så nära och lärt oss så innerligt förstå, att vi intressera oss för hennes öde som om det gälde oss sjelfva.

Motsatsen ligger på annat ställe och vida djupare än hr A. C. tror. Det är först och främst en motsats mellan dödt handtverk och besjälad konst, mellan personligt konstruerande och individuellt lif, mellan abstrakt resonnemang och konkret utmålning, och så är det vidare en motsats mellan *psykologisk och moralisk synpunkt*, en motsats mellan att framställa lifvet för att förklara eller för att döma. Psykologen och moralisten — det är dessa två, som nu här hemma täfla om ett och samma område, skönlitteraturen. Hvilken deras kraf har mest berättigande? Det är här striden skall stå.

Hvad det enligt min öfvertygelse gäller just nu här hemma, det är att häfda den

psykologiska synpunktens herradöme i diktningen gent emot den moraliska. Man kan göra detta på åtskilliga sätt. Man kan först och främst använda motståndarens eget vapen till att slå honom själf, ställa sig på den utilitariska ståndpunkten och framhålla, att lösningen af alla samhällliga och andra problem förutsätter kännedomen om menniskonaturen, samt att den författare, som verkställer en rent psykologisk undersökning och utredning, gör en vida större insats i utvecklingsarbetet än den som spekulerar ut en lösning på en eller annan af livvets svårtydda gåtor genom att spela tärning med de abstrakta teorier, hvari samtidens forskningsresultat afsatt sig, och de tomma slagord, i hvilka dagens vetande inklämts. Man kan vidare framhålla, hurusom ett psykologiskt diktverk mycket väl kan i sin massa insmälta spörsmål och bringa dessa i diktningens konkreta form, då deremot för den konsekvente försvararen af problemlitteraturen en tendenslös roman eller ett indignationsfritt drama är ett nonsens, och sålunda konstatera den psykologiska synpunktens större omfång. Och slutligen kan man fästa sig vid det rent artistiska elementet och betona tillvaron i menniskonaturen af en mot dessa svarande sida, en förmodligen rent fysisk disposition, speciella organ, hvilkas verksamhet yttrar sig i de artistiska rörelserna, produktivt eller receptivt, samt sålunda vindicera den exklusivt artistiska synpunktens berättigande.

Allt detta gör att jag tror, att dessa problemherrar och indignationsdamer, hvilka sakna konstnärlig individualitet och gå omkring med den döda artistiska punkten i sitt hufvud, hellre borde skriva broschyrer och afhandlingar än konstruera romaner à la hvilket skulle bevisas med marionetter till bevisningsmaterial eller spika samman klumpiga dramatiska träställningar.

Och så ber jag hr A. C. riktigt innerligt att, derest han ämnar svara, försöka förstå och fasthålla utgångspunkten och målet för diskussionen samt den uppfattning af begreppen vetenskaplighet, konstnärlighet och tendens, som jag nu utvecklat i allra största korthet och allmänhet.

Ola Hansson.

Herr G. af Geijerstams föreläsningar i Helsingfors.

(Bref från Helsingfors.)

Då ryktet visste berätta, att den både i Sverige och här välbekante skriftställaren G. af Geijerstam skulle på vintern inträffa i Helsingfors för att här hålla en serie föreläsningar om den nyare svenska litteraturen och nutidens moderna författare af den realistiska skolan, mottogs denna nyhet med nöje och intresse af en stor del af den bildade allmänheten och särskildt af det unga släktet, inom hvilket herr Geijerstam har en hop vänner och beundrare.

Herr Geijerstam anlände hit i medlet af februari, och redan hans första föreläsning var talrikt besökt af en animerad publik. Herr Geijerstam besitter en särdeles god föreläsaretalang, alt hvad han kommer fram med är klart tänkt och klart sagdt, och han ingjuter äfven en värme däri, af hvilken han själf är besjälad, och som gör, att man med lifligt intresse följer hans föredrag.

Ehuru de författare, herr Geijerstam valt att omtala, långt ifrån äro populära här i Finland, ja, snarare motsatsen, väcktes dock hos många rätt mycken sympati för dem, tack vare hr G:s föreläsarförmåga och de nya synpunkter han gaf oss, rörande herrar Strindbergs och Zolas literära verksamhet. Att dessa författare här förut egde beundrare är säkert, men den stora mängden hafva de dock ej lyckats göra emottagliga för sina realistiska åsikter. Emellertid mottogos herr G:s föredrag med lika stort intresse af allmänheten, ända till dess han kom till det fjärde, då hr G. berörde en ganska ömtålig fråga, den i vår tid så mycket omtalade och omtvistade sedlighetsfrågan. Hade det varit ett federationsmöte, så hade man varit beredd på att få höra diverse svårsmälta ord och meddelanden, men nu satt man där utan aning om hvad som förestod. Vi äro här ännu ej vana vid att höra slika saker så oförblommeradt diskuteras inför en publik af unga och gamla, herrar och damer.

Herr Geijerstam började den fjärde föreläsningen med att på sitt vanliga liffulla sätt skildra fru Edgrens författarevärksamhet, hvilken i Finland följts med stort intresse, ty få äro de bildade personer här, som icke ha

läst hennes arbeten. Eget nog betonade föreläsaren, att »Amora Bunge» i konstnärligt afseende var den mest framstående af fru Edgrens skildringar, en teckning som till sitt motiv är så vidrig, att man hade önskat, att en kvinna icke skrivit något dylikt. Där-efter öfvergick hr G. till sedlighetsfrågan, hvarvid han begagnade uttryck och yttrade åsikter, som på det svåraste stötte en hel hop personer för hufvudet, isynnerhet fruntimmer. Hvad som egentligen skaffade herr G. antagonist här var, att han i ganska skarpa ordalag utlät sig öfver en i Stockholm existerande kvinno-förening, hvars medlemmar afgifvit löfte att endast gifta sig med män, som fört en absolut ren vandel, och det vardt sedan ett högst ifrigt resonnerande och debatterande, det vardt till en brännande fråga både i tal och skrift i vår goda stad, och tidningarna fingo lof att öppna sina spalter på vid gafvel.

Professorskan Asp uppträdde vid nästa föreläsning, sedan herr G. slutat, för att å egna och andras vägnar uttala den indignation, som herr G:s åsikter väckt.

Vid ett påföljande föredrag utdelades vid ingången tryckta lappar af nedanstående lydelse: »Vänden om, låten herr af Geijerstam behålla sin *skamlösa* uppfattning af moralen för sig själf!» Underskrift: *Finska kvinnor och mödrar*.

Detta upprop torde emellertid ej ha haft åsyftad framgång.

För att i någon mån gifva en föreställning om, huru mycket dessa dagar skrefs i bladen med anledning af herr Geijerstams åsikter, vill jag, i hufvudsak följande »*Nya Pressen*», citera nedanstående uppsatser, alla gående i protesterande riktning:

I »*Finland*» för den 2 mars uttalade signaturen *K.* några betänkligheter med afseende å nämnda föredrag. Samma dag både i »*Dagbladet*» »*Kvinnor, som åhört den sista föreläsningen*», hr G. uttala sin åsikt om kvinnornas rättigheter, medan »*Vän af humanitet*» också samtidigt protesterade.

Den 3 mars inlade *Aarne* i »*Dagbladet*» en *Reservation* mot denna »*Nordau-Strindberg-Geijerstamteori*», som för den bildade mannens talan på kvinnans af folket bekostnad; »*Medlemmar af samhället*» aflade en tacksägelse »*Till fru Mathilda Asp*» och »*En vän af manlig sedlighet*» inlade »*En ytterligare protest*». Den 4 mars sade i »*Finland*» sign. —o— under rubrik: »I

anledning af hr G. af Geijerstams föredrag», att den första rodnaden går nog snart öfver, om den öfverhufvud infiner sig.» »*Åtskilliga finska kvinnor*» aflade en tacksägelse »*Till fru professorskan Asp*». I *Dagbladet* skref *Viktor Heikel* under rubrik »*I sedlighetsfrågan*». *A-i-a* uttalade sin indignation i ett längre andragande med rubrik: »*I anledning af hr Geijerstams föreläsning n:o 4*». »*Vän af anständighet*» inlade »*Också en protest*» mot, att de protester, som nu hagla öfver hr Geijerstam och som fylla tidningarnas spalter, gå ännu mycket längre än han, hvarjämte »*Finsk kvinna*» inlade »*Också ett ord i den Geijerstamska saken*», i en bestämd protest mot »*att mödrar af blind fanatism*» kunde tillåta sig att utfärda den tryckta varningen, som undertecknad »*Finska kvinnor och mödrar*» utdelades vid hr G:s näst sista föredrag; »*Gift karl*» lämnade »*Ett inlägg i dagens tvister*» och framhöll att, »*när den rätte kommit*» skola otaliga affall ske från de kvinliga sedlighetsföreningarna; och »*C. B. F.*» sade under rubrik »*sedlighetsfrågan*», att alla oförsonliga föreningar, »*alla oförsiktiga löften inför den sanna kärleken smälta bort som snö i solsken*».

Den 6 mars inlade »*Vänner af humanitet*» under rubrik »*Litet mera takt*» en protest mot den första muntliga protesten mot hr G:s föredrag, hvarpå *A-i-a* under samma rubrik i *Nya Pressen* den 8 mars protesterade mot »*vänner af humanitet*».

Den 9 mars sade *B. S.* under rubrik »*Oss kvinnor emellan*», »*att kvinnans sedlighet ännu är tämligen opröfvad*», och en insändare i »*Folkvännen*» klandrade »*I en dagens fråga*» alla öfverdrifter i protesterna, men ännu mer det, som framkallat desamma — föreläsarens och flere åhörares uppträdande.

Ehuru de protester jag ofvan anført på långt när ej utgjorde alt, som i denna sak blef skrivet, så är detta redan mer än nog att bevisa, att hvad man än må ha att anmärka emot Helsingforsboarne, icke kunna de åtminstone beskyllas för likgiltighet och den omtalade finska flegman. I det stället äro de blott altför lifliga och gå i sin ifver, för hvad de anse rätt, ofta för långt.

Också är det i afsikt att göra oss bättre kända i edert land, som jag tagit mig friheten lämna Framåts läsare del af denna epi-

sod från lifvet i vår stad denna vinter, och på det att de må få veta, att Helsingfors är ett vaket samhälle, som inom sig bär goda frön till framåtskridande.

—e.

När och Fjärran.

»Föreningen Sällskapskretsen» heter en nyligen stiftad kvinnoklubb i Stockholm, hvilken afser att sammanföra kvinnor ur olika kretsar, och för att närmare klargöra klubbens afsigter taga vi oss härmed friheten aftrycka det tal, hvilket blef hållet å första allmänna mötet af klubbens vice ordförande, fröken *Bertha Hübner*.

Mina damer!

Det var en gång en vitter kvinna, som skref »Corinne ou l'Italie», och som dermed sådde den draksädd, ur hvilken vi, här församlade, vi, det nittonde århundradets till hälften frigjorda kvinnor, hafva uppspirat. Samma vittra dam tillägges emellertid ifven ett mycket tvekydigt yttrande till hennes köns apoteos: »det enda, som tröstar mig med att vara kvinna, är att jag nu slipper gifva mig med en kvinna». Hon satte oss således i det hela icke mycket högt, denna kvinnoemancipationens moder.

Åtskilliga decennier hafva gått sedan hennes tid, och fördomarnes kinesiska mur, bakom hvilken vi kvinnor haft vår värld, den har fått stora sprickor och delvis ramlat, och dock — det är en ful sanning — atavism, den ha vi icke kunnat fria oss från, utan än i dag gömma vi inom oss vis å vis hvarandra en god portion af *Mme de Staëls* ironi. Samlade kring vår emancipations banér likna vi väl mycket en medeltidens här, sammansatt af folk från de mest skilda länder, sammanhållna af egennyttan, men fyllda af djup misstro och fruktan för hvarandra. Ja, vår frihetssträfvan är ett Babelstorn, på hvilket vi bygga, men allt från början hafva vi talat skilda tungomål och ännu år 1887 är det blott ett ringa fåtal af oss, som kunna »volapük».

Männen deremot hafva alltid dyrkat frimureriet och förstätt, närhelst det gällt det egna könet, att ju mer man prisar hvarandras dygder, blundar för hvarandras fel och respekterar hvarandras frihet, desto enigare och starkare blir man. De hafva förstätt magten af solidariteten, en magt, som vi aldrig kunnat tillägna oss — jag är generad att säga hvar för.

Vi hafva emellertid icke kommit hit för att höra en predikan öfver våra synder utan för att tala om vår klubb. Men dess mål är just en bländande kontrast mot det skildrade mörkret, hvilket jag gjort så egyptiskt som möjligt i den stygga tanke att egga upp oss till att öfvervinna gamla svagheter och vid detta tillfälle åtminstone visa sällspord enighet.

Hvilket är då sällskapskretsens mål, och är det någon lifskraftig tanke uti att nu bilda en klubb för kvinnor? Den senare frågan fån I sjelfva be-

svara med diskussion, den förra skall jag söka af-färda.

Det har sagts oss från flera håll att vårt program är sväfvande. Jag tillåter mig att inlägga en bestämd protest häremot, det är enkelt, men fullt klart. Vi vilja skaffa oss en neutral plats, städe tillgänglig för oss, der vi skola taga oss den vådliga friheten hafva roligt, och der vi skola lära oss någonting för oss lika konstigt som kilskriften en gång för de lärde — kamratlif.

Sålodes ingen filantropi, atts ingen i dessa filantropiens festdagar — nej ingen — vi äro tyvärr icke moderna i våra sträfvanden, möjligen deremot något före vår tid.

Filantropi mot oss sjelfva, derom få vi väl icke tala — men kanske den eljes kunde vara så der temmeligen berättigad. Vi arbetets kvinnor i främre ledet, kanske vi kunde ha pretention på att få skapa oss litet lifsglädje, litet sol och litet fri luft. Många af oss föra en ansträngande kamp för en enkel existens, som nöter och sliter sinnet, och hvarifrån hemta friskhet och förnyelse? Hemmet är nog godt för dem, som hafva ett, men utom hem och arbete behöfs alltid ett tredje, som helt enkelt kan kallas ombyte. Det vanliga sällskapslifvet hur ofta är det öppet för oss just de stunder, då vi längta efter andlig rekreation, och huru bundna äro vi icke der af konvensans och tusen betänkligheter, huru kvaf är icke luften, huru tillkonstladt lifvet. Nej, hvad vi behöfva är ett neutralt område, der vi äro hemma som hos oss sjelfva, men ändå ute i lifvet, der vi kunna möta våra vänner utan att bjuda dem, der vi kunna läsa, skämta, disputera, diskutera och lära känna hvarandra, icke som kritiska kvinnor, utan som kamrater.

När vi tänka oss ett utförande af saken, då hägrar för oss en stor, hög och luftig samlings-sal, der åhörarne hafva godt om plats och der ordet har klang, och så derinnanför några bekväma, mindre rum med böcker, tidningar och instrument och små trefliga hörn, hvarest man kan prata ostördt utan att blifva hörd af den det icke angår. Dessutom tillgång till både mat och dryck allt efter smak, och detta Eldorado — det skulle vara vårt hela långa dagen, hela året om. Vore det icke värdt en smula energi och association.

Men hvad för ord skola talas i den stora salen? Fru Fama har som vanligt varit framme och satt godtyckliga variationer till vår melodi. Vi äro ett hemskt socialistsällskap med en styrelse af idel »Louise Michel»ar, och vi skola troligen sluta detta möte med att gå omkring med en tallrik och begära: »pour la dynamit s'il vous plait». Jag försäkrar att det icke är sant, vi äro, åtminstone hvad denna sak angår, mycket beskedligt folk. Fria tankar och fria ord skola hafva sin tummelplats i vår klubb, men ett fritt ord är icke alltid ett rödt ord, ty om det röda ordet vill vara allena saliggörande, då är det icke längre något fritt ord. Det är tillåtet för alla färger, svart, rödt och blått att komma in i vår klubb, men klubben sjelf har ingen färg.

Återstår nu att se, huru vi skola kunna realisera våra hägringar och måste jag då yttra några få ord om styrelsen och dess verksamhet till dato. Den provisoriska styrelsen sammanträdde första gången den 9 december samt består af: ordförande fru N. Frölander, vice ordförande och kassör fröken B. Hübner, sekreterare fru A. Hammarlund, leda-

möter fru A. Branting, fröknarna S. Giöbel, S. Gumælius, H. Lundin, Ph. Lundström, K. Häggdahl och H. von Franken samt suppleanter fröknarna A. Witlock och E. Belfrage.

Under 2 $\frac{1}{2}$ månads tid har styrelsen, varmt öfvertygad om det lifskraftiga i föreningens idé, arbetat med synnerligt nit och upoffring af mycken tid. Den har sökt vinna anhängare, den har besett åtskilliga lokaler, den har inledt underhandlingar med läsesalongen, den har till och med för att påskynda frågans ekonomiska lösning antecknat sig för frivilliga bidrag utöfver årsafgiften.

Allt nytt stöter emellertid på motstånd och behöfver tid till att arbeta sig fram. Som vi tänkt oss klubben med egen, ständigt öppen lokal, kan den icke realiseras utan ganska mycket pengar. Årsafgiften är låg och ännu hafva icke ett på långt när tillräckligt antal medlemmar tecknat sig. Med beräkning af hyra, städning, upplysning, eldning, anskaffande af möbler och lektyr samt diverse påkommande utgifter, måste vi det första året tänka oss omkring 2,000 kr., ett belopp, som fordrar ett antal af ungefär 400 medlemmar. För närvarande äro 75 antecknade. Styrelsen står vid gränsen af sina bemödanden, den vet sig för ögonblicket icke ega flera resurser och den vill icke gerna till en ovisst framtid uppskjuta klubbens förverkligande. Derfor har styrelsen i kväll beslutit vända sig till föreningen för att söka erfara, om styrelsens eget varma intresse för saken funnit den rätta genklang hos klubbens öfriga medlemmar och om dessa tro sig kunna anskaffa det ännu felande antalet. Kan hvar och en af oss vinna ännu fem medlemmar är klubben räddad, hvarom icke, torde den få grafläggas till uppståndelse å lägligare tid. Men om så skulle ske, vore emellertid ytterst sorgligt och vittnar om föga framåtskridande af den kvinliga frigörelsen. Dessutom — när man omfattar en idé med tro är det en moralisk skyldighet att söka förverkliga den.

Franska kvinnotidskriften »Le droit des femmes» omnämner med stor sympati de danska kvinnornas »upprop» i fredssaken samt strifvandena i Norge att få den legaliserade prostitutionen upphäfd. Glädjande är att se, att en så framstående och bepröfvad man i kvinnofrågan som *Léon Richer* (redaktör af »Le droit des femmes») med intresse följer äfven de nordiska kvinnornas verksamhet.

Dr Anton Nyström har hållit föredrag i Upsala om »Positivismen» och H. Spencer, eller är H. Spencers filosofi ett framsteg eller en tillbakagång.

Föreläsaren sökte bevisa, att Spencer både inom filosofien och sociologien betecknar en tillbakagång, inom den förra genom att öppna en återväg till teologiens och metafysikens öfverunnna utvecklingsstadier samt inom den senare genom att brutalt predika en omenskelig kamp för tillvaron.

Den Kvindelige Fremskridtsforening. (Köpenhamn). Fröken *Marie Pingel* har i nämnda förening hållit ett särdeles intressant föredrag om drottning Anna af England, Kristian den 4:s syster.

De prostituerade kvinnornas klädebrägt har varit under diskussion af en del personer i Norge, och samlas nu af dessa underskrifter på en petition så lydande:

»Undertecknade uttala härmed önskvärdheten af, att det blir en förändring i de offentliga prostituerade kvinnornas klädebrägt, så att all lyx aflägsnas och dräkten blir så tarflig som möjligt, t. ex. slät kjortel, duk på hufvudet etc.»

Danska »Socialdemokraten» anmärker: »Det är ganska betecknande, att man vill straffa de prostituerade kvinnorna med ett påbud om enkelhet. De skola straffas med den fattiges kännemärke: den tarfliga klädebrägen; de skola ställas i rang med arbetarnes hustrur och med fruarnes tjänst flickor. Här ha vi således ett medgifvande, att fattigdom och tarflighet är något af det värsta, samfundet kan ådraga sina medlemmar. Och i stället för att hjälpa de fattiga till att få bättre kläder och bättre lefnadsvilkor, söka de norska damerna att sätta skökorna i jämbredd med våra kvinnor, på samma gång som deras drägt stämpas som bevis på ett osedligt lif.

Men att vissa män då också borde införas en motsvarande tarflig drägt, eftersom, »den som köper icke är bättre än den som säljer», derpå ha de uppfinningsrika förslagsställerskorna icke tänkt.

För öfrigt äro vi skyldiga att tillfoga, att de norska tidningarne fränsagt sig all gemenskap med denna galimatias.

Strejkrörelsen i Amerika. Efter New-Yorkska Bradstreetiska byråns uppgifter ha i januari månad detta år omkring 78,000 arbetare varit i strejk, och i de första veckorna af februari strejkade 9,900 man, så att antalet tillsammans blef 87,900.

87 strejker slutade med seger för arbetarne, 6 bilades medels ömsesidig öfverenskommelse, 9 förklarades, och de öfriga fortgå.

Rättelser. I artikeln: *Unionsfrågan från norsk synpunkt*, af A. St. Aretander sid. 92, sp. 1, rad 18 nedifr. står: unionskampen. Läs: *unions-kungen*.

Sid. 92 sp. 2 och 93. sp. 1 skola ha sin plats (afdeln. ut) efter: »Detta gick ut på, att den svenska statsministern skulle hafva tillträde till det ministeriella statsrådet».

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annonpris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåts» annonsbyrå, *Kungsgatan 60*, alla hvardagar kl. 12—1 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvände man sig till frk. Alma Åkermark, 2:dra *Långgatan 40*, Göteborg (träffas tisdag och fredag 1—2 e. m.)

Till redaktionen insända tidningar och tidskrifter.

Svensk Läraretidning. N:o 14 innehåller: Uppfostran i hem och skola. Af C. G. Bergman 1. 2. En praktisk bildningslära. — Folkskoleväsendet i Finland. — Lärarebildningen i Amerika. — m. m.

Helsovännen. N:o 7 innehåller: Om messling. — Till frågan om naturlig luftväxling i bostäder af prof. *Elias Heyman*. — Om behovet af en särskild skoldräkt för flickor af frkn *H. Palmqvist*. — m. m.

Sedlighetsvännen. N:o 2 innehåller: Svenska Federations-afdelningens möte den 18 Febr. 1887. — Ett manligt ord i federationsfrågan. — Björnstjerne Björnsson om En handske. — Om Henrik Pontoppidans »Mimosor». — En fransk poliskommissarie inför rätta. — Reglementeringsfrågan inför l'Académie royale de médecine i Belgien. — Nödvändigheten af en förbättrad sedlig uppfostran. — Några ord i en viktig fråga på dagordningen. — Den hvita slafhandeln. — Utdrag ur tidningspressen.

Tilskueren. Marshäftet innehåller: Fröken *Alvilde Prydz*: Alt til det bedste. — Professor *A. G. Drachmann*: Politiske Betragtninger. — Læge *J. Christmas-Direckinck-Holmfeld*: Om Hypnotisme. — Figurmaler *N. V. Dorph*: Fra Jubilæums-Kunstudstillingen i Berlin. — Arthur Aumont: Teatrene. —

Prenumerationspris för helt år endast kronor 4,50!

ILLUSTRERADT

ÅRET OM.

Veckotidning för gammal och ung.

➡ Hvarje nummer omfattar 16 hela sidor i stort kvartformat. ➡

Spännande Romaner.

Goda illustrationer.

Så ofta tid och öfriga omständigheter det medgifva tillämpas

Färgtryck.

Omvexlande innehåll.

Tidsfördrif i hemmet.

➡ Gå till ett postkontor; — bed få prenumerationsblankett samt anvisning om blankettens ifyllande; — skrif tydligt; — erlägg den ➡
➡ obetydliga prenumerationssumman; — helt år 4,50; halft 2,50; ➡
➡ ett fjerdedels 1,25; — och tidningen infinner sig utan det minsta ➡
➡ vidare besvär hvarje vecka!! ➡

Malvina Carlsson,

Norra Allégatan N:r 3

(Pustervik).

Nu inkommet för saisonen: **Hattar, Plymer, Sammet, Siden, Band, Aigretter, Agraffer** m. m. Smakfulla **Dam-** och **Barnhattar** finnas färdiga. Gamla Hattar mottagas till modernisering. Allt ytterst billigt.

Malvina Carlsson.

Obs. Den nya lokalen: **Norra Allégatan N:r 3, (Pustervik).**

P Å FRAMÅT

kan fortfarande prenumereras från årets början.

Tidskriften innehåller: sjelfständiga uppsatser, bref från in- och utlandet, poesi, skisser och noveller, literaturanmälan och notisafdelning; hvarjemte den fortfarande som hittills skall hålla sina spalter öppna för **fritt meningsutbyte**.

Medarbetare i tidskriften äro:

Victor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos, A. F. Åkerberg, Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, Gustaf af Geijerstam, Karl af Geijerstam, Ernst Ahgren, Saxon (Johan Lindström), Skjalf, Stella Kleve, Eva Vigström (Ave), Amanda Kerfstedt, A. U. Bååth, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Elin Améen, Eva Brag, Helen Nybom, Cecilia Holmberg, f. Bååth, Claes Lundin, Robinson, Tor Hedberg, Johan Nybom, Oskar Levertin, Anna A., Anna Wahlenberg (Rien), Elna, Björnstjerne Björnson, Jonas Lie, Kristoffer Janson, Kristian Gloersen, Irgens Hansen, U. E. Berner, Amalie Skram, Alvilde Prydz, Margarete Vullum, Clara Tschudi, Gina Krog, Georg Brandes, S. Schandorph, Edv. Brandes, C. E. Jensen, Herman Bang, John Paulsen, N. J. Nørlund, Anna Brosbøll, Rafaël Hertzberg, Gerda von Mieczwitz m. fl.

Tidskriften utkommer den 1 & 15 i hvarje månad med *16 sidor stor oktav*, således tillsammans, **384 sidor**, till det billiga priset af kr. *3,50* för år, jemte *35 öre* i postarvode. Halfår kr. *1,75*. Lösnummer: *25 öre*.

Prenumerationsställen: alla postanstalter inom *Sverige, Norge, Finland* och *Danmark*; boklådorna samt å tidskriftens byrå, *Göteborg, Kungsgatan 60*, öppen hvardagar *5—6 e. m.*

Tidskriften, som åtföljes af **vidhäftadt annonsblad**, är särdeles lämplig för **annonsering**.

Annonsörer!

Annonsering i *tidskrift* erbjuder flere fördelar framför *tidningen*. Den mindre yta, annonserna här upptager, samt fåtalet annonser göra, att dessa icke blott falla i ögonen, utan äfven läsas, innan man bortlägger häftet. En tidning **förstöres** ofta utan att en enda annons blifvit läst, då deremot tidskriften **tillvaratages** och sålunda faller i händer på ett långt större antal läsare, än tidskriften har prenumeranter. Framåt, spridd inom Sverige, Norge, Danmark och Finland bland alla samhällsklasser, är lämplig för annonsering af *alla slag*. Särskildt påpekas den för **bokförläggare** och **platssökande**.

Annonsor mottagas å tidskriftens byrå, *Kungsgatan 60, Göteborg* (öppen hvardagar *5—6 e. m.*) samt genom

S. Gumælii Annonsbyrå.
Stockholm.